

Oponentský posudok na dizertačnú prácu Ing. Anny Bábíkovej

na tému: „Role miestnych iniciatív v rozvoji venkova.“

Väčšina odborných publikácií zaoberajúcich sa problémami rozvoja vidieka v súčasnosti konštatuje, že kľúčovým rozvojovým faktorom v tejto oblasti sú aktivity miestnych aktérov, ktorí najlepšie vedia identifikovať problémy územia, ale aj jeho zdroje a možnosti ich využitia. Zvolený predmet dizertačnej práce ako aj jej cieľ vychádzajú z tejto skutočnosti. Cieľ dizertačnej práce: „...preskúmať role aktérov rozvoja vidieka, vrátane ich štruktúry, ...ich iniciatívu a angažovanosť vo verejnom živote a samotnom rozvoji vidieka“, je vysoko aktuálny a má potenciál významne prispieť k poznaniu sociálnych väzieb, vzťahov a procesov, prebiehajúcich vo vidieckych komunitách, napomáhajúcich (alebo aj brzdiacich) ich rozvoj.

Autorka dostatočne detailne a systematicky analyzuje jednotlivé formy sociálnych prejavov na miestnej úrovni, identifikuje kľúčových aktérov, kľúčové rozvojové oblasti, identifikuje a analyzuje jednotlivé druhy iniciatív a ich vplyv na činnosť miestnych aktérov. Analýzu logicky uzatvára identifikáciou faktorov ktoré podmieňujú proces vzniku a rozvoja iniciatív a napokon zistené poznatky konfrontuje s relevantnými inštitucionálnymi teóriami a koncepciami.

Metodický postup je v príslušnej kapitole „Cieľ a metodika“ spracovaný rámcovo, avšak autorka dostatočne podrobne vysvetľuje použité metódy v podkapitole 4.2, ako aj v ďalších podkapitolách, ktoré sú súčasťou kapitoly 4. „Výsledky výskumu“. Výsledky práce sú založené na dátach a informáciách získaných dotazníkovým výskumom, ktorému predchádzala dobre pripravená a podrobná identifikácia respondentov s vychádzajúca z analýzy miestnych médií, pričom bola použitá metóda expertného výberu. Tým boli identifikovaní relevantní aktéri miestneho rozvoja. Ako „miesto rozvoja“ bola podľa môjho názoru veľmi vhodne zvolená „MAS Dolná Morava“, ktorá má významne vidiecky charakter, so zachovanou kultúrnou identitou.

Kapitola 3. Literárna rešerš, je spracovaná na veľmi dobrej úrovni. Autorka preštudovala a systematicky spracovala vyše 200 zdrojov vedeckých a odborných, vo väčšine prípadov zahraničných textov, čo jej vytvorilo dobré gnozeologické predpoklady pre konštrukciu metodológie vlastného výskumu. Písomný prejav autorky je veľmi kultivovaný, bez štylistických a pravopisných chýb.

Dosiahnuté výsledky sú získané analýzou dotazníkov a testované prostredníctvom relevantných štatistických testov a metód. V časti zaoberajúcej sa vzťahmi medzi jednotlivými aktérmi bola ako metóda zvolená sieťová analýza, ktorá umožňuje identifikáciu väzieb a uzlov v sieti sociálnych vzťahov. Táto metóda je jednou zo základných metód analýzy sociálnych vzťahov a jej použitie je logické a produktívne.

Výsledky vlastného výskumu sú logicky systematizované do 4 hlavných oblastí a to sociálne siete, občianska participácia, rozvoj obce a iniciatívy. Každá z týchto oblastí je pomerne detailne analyzovaná, a výsledky analýzy sú testované pomocou relevantných štatistických testov.

Výsledkom práce je podrobná a vedeckými metódami verifikovaná analýza sociálnej štruktúry, sociálnych vzťahov ako aj role a motivácie rozvojových aktérov na miestnej úrovni v špecifickom vidieckom priestore. Vzhľadom k tomu, že analyzované územie je špecifickou vzorkou voči celému územiu ČR, práca má charakter prípadovej štúdie, avšak niektoré závery sú porovnané s relevantnými teóriami a sú zovšeobecniteľné. Výsledky dizertačnej práce sú veľmi dobrým metodickým aj gnozeologickým východiskom pre ďalšie práce zamerané na analýzu podmienok vzniku, fungovania a účinkov sociálnych vzťahov a sociálneho kapitálu na miestny rozvoj.

Z textu práce vyplývajú niektoré otázky, ktoré by bolo vhodné upresniť, res. objasniť.

Na str. 85 konštatujete, že *„...u obce, kde sú jej obyvatelia spokojní so zvolenými predstaviteľmi, predpokladáme, že počet kandidátov (do miestneho zastupiteľstva) bude nízky a to ako v porovnaní s počtom zastupiteľov, tak na počet obyvateľov.“* Z podobných výskumov na Slovensku vyplýva, že nízky počet kandidátov do zastupiteľstva obce môže byť aj dôsledkom pocitu „outsidera“ a nedôvery v možnosť osobne prispieť k riešeniam závažných problémov obce. Aký je váš názor na túto skutočnosť?

Aktivita občanov, či už realizovaná individuálne, alebo prostredníctvom spolkovéj činnosti je motorom rozvoja komunity. Aké inštitucionálne nástroje by mohli zintenzívniť angažovanosť občanov v prospech obce?

Konštatujete, že z hľadiska občianskej participácie významnú úlohu zohrávajú starousadlíci, pretože sú hlavnými nositeľmi tradícií. Ako sa do sociálnych sietí zapájajú novousadlíci? Sú nositeľmi nových aktivít? Pôsobia pozitívne, alebo negatívne na sociálne vzťahy v obci?

Autorka vo svojej práci potvrdila poznatky o úlohe sociálneho kapitálu a sociálnych aktivít vo vidieckom priestore a obohatila ich o poznanie situácie v špecifických podmienkach. Vytvorila dobré metodologické a metodické východiská pre ďalšie skúmanie danej problematiky. Práca je rozhodne prínosom ako pre rozvoj poznania, vedného odboru, ako aj praxe.

Autorka si stanovila cieľ analyzovať sociálne siete a preskúmať role aktérov rozvoja vidieka, ich štruktúru, iniciatívu a angažovanosť vo verejnom živote a v samotnom rozvoji vidieka. Tento cieľ v rámci zvoleného objektu skúmania naplnila v širokej miere. Identifikovala kľúčových aktérov, kľúčové oblasti na ktoré sa aktéri zameriavajú, analyzovala mieru spolupráce, participácie a partnerstvá v danom území, identifikovala faktory a motivácie ktoré ovplyvňujú proces vzniku a rozvoja iniciatív. Svoje zistenia konfrontovala s relevantnými inštitucionálnymi teóriami regionálneho rozvoja. Autorka zvládla na veľmi dobrej odbornej úrovni všetky nástrahy ktoré vyplývajú zo šírky problematiky a charakteru sociálnych vzťahov na vidieku.

Záverčné odporúčanie

Ing. Anna Bábíková v predloženej dizertačnej práci rieši zaujímavú problematiku sociálnych vzťahov a sociálneho kapitálu vo vidieckom území. V dizertačnej práci využila zber údajov pomocou dotazníkov, ako aj dáta získané z dostupných textov a štúdií týkajúcich sa zvoleného územia. Následne stanovila niekoľko hypotéz ktoré overila s využitím príslušných štatistických testov. Autorka tým preukázala veľmi dobré znalosti v spracovaní témy, návrhu a využití aparátu na skúmanie. Jej dizertačná práca priniesla originálne výsledky. Ing. Bábíková tak preukázala schopnosť spracovať výskumnú tému na požadovanej úrovni a preto súhlasím, aby práca bola prijatá k obhajobe a po jej úspešnom obhájení jej bol udelený akademický titul „doktor“ – PhD.

V Nitre 31.7.2019

doc. Ing. Mária Fáziková, CSc.